

Od imaginarne do simbolne identifikacije in nazaj v preobleki mišičnjaka

“Ne grem prej na bazen, dokler ne bom vsaj tak kot Jean Claude Van Dame.¹ “To je razmišljanje nekega 17-letnika, ki ne samo, da se ukvarja z body-buildingom, temveč si vbrizgava tudi somatotropin² z namenom, da bi si pridobil lepo, mišičasto postavo, “ker dekleta gledajo pri fantu samo mišice”. Tako pa ne gleda na svoje telo le ta 17-letnik, temveč kar večina tistih, ki se ukvarjajo z body-buildingom. “Saj bi to počeli tudi drugi, pa nimajo 250 DEM za štiri ampule. Drugi se bašejo s tistimi proteini... Proteini so cenejši, lažje se jih dobi... Vendar nimajo takega učinka kot injekcije...”

Ti citati nekega 17-letnika nam bodo za izhodišče spisa o telesu in njegovih mišicah. Temeljno vprašanje, ki se nam ob takih primerih vselej zastavlja, je vprašanje želje – njeno poreklo in lokacija. Kaj obseda današnje mladostnike (in ne samo njih), da se zatekajo v mišičasta telesa? Je to res beg v mišičasto telo? So to zgolj od žensk prevzeti vedenjski algoritmi razkazovanja telesa? Ali se za vsem tem res skriva ženska? Ali je vpliv Ojdipovega kompleksa res tako markanten, da se kastracijska bojazen perpetuirata tudi v težnji po posedovanju mišičastega telesa? Ali je hollywoodizirana sugestija moderne družbe res tako močna, da ob vsem ostalem diktira tudi obliko telesa? Kaj in kje je pri vsem tem užitek? Odgovor na ta vprašanja bo večno skrit v temah človekovega duševnega aparata in njegovih socioloških povezavah.

¹ To je najnovejši (anti) junak, na njegovem mestu pa bi bil lahko tudi Arnold Schwarzenegger, Sylvester Stallone ali kak drug filmski mišičnjak.

² To je substanca, ki v telesu povzroči povečano izločanje ravnega hormona.

Pričujoči spis predstavlja iskren poskus iskanja resnice po temeljih, lahko bi rekli tudi virtualne, "mišičizacije" današnjega življenjskega utripa.

Ko je Arnold Schwarzenegger pred skoraj dvajsetimi leti s svojim mišičastim telesom in sedmimi naslovi "mister univerzum" prodril in uspel v Hollywoodu, se je dokončno odprla neka nova, lahko bi rekli, virtualna realnost, ki je milijon fantom in moškim po vsem svetu odprla pot v to dimenzijo. T.i. body-building je omamil in dobesedno začaral vse tiste, ki so se narcistično zagledali v svoje mišice. Fanatizem body-builderjev (in tudi tistih, ki bi to radi postali) je bil in še vedno je neizmerljiv. Ne mislimo samo na tisto nečloveško naprežanje na laboratoriziranih mučilnicah-trenažerjih, v mislih imamo predvsem "strupene" napitke in "čarobne" injekcije...

Če gledamo "razstavo (pasemskih) mistrov," se nehote vprašamo:... Čemu takšne mišice? Čemu takšna jeklena telesa? Čemu ta, nemalokrat fiktivna moč – moč, ki v bistvu ničemur ne služi?" Kaj se torej skriva za to mišično avreolo? Kaj nam mišičnjak s svojimi mišicami sploh želi povedati? ("Che vuoi?", bi rekel Lacan.) Če vprašamo mišičnjaka, ta seveda niza (lažne) odgovore kot po tekočem traku. Pa ne, da bi zavestno lagal in sofisticiral svoje motive. Body-builder iskreno verjame, da se napreža, oblikuje svoje telo in se mazohistično izpostavlja trenažni bolečini natanko zaradi tistih vzrokov (motivov), ki jih navaja. Da se onstran teh odgovorov skrivajo pravi vzroki, nas seveda uči psihoanaliza, ki je po definiciji *privilegirana diskurz o vzroku*. Zavest nam namreč konstitutivno ne omogoča vpogleda v resnično realnost, ki je po psihoanalitskih spoznanjih nezavedna – zavesti (Jazu) skrita. Avtoprevaralna iluzornost je sicer zopet eden tistih konstruktov, ki je za subjekt rešilna. Brez imaginacije in nanjo vezanih identifikacij bi subjekt v trenutku zapadel v patologijo. Zato je avtoprevaralnost rešilna bilka, ki se je velja oklepati. Body-builder mora torej iskreno verjeti v svoje početje in svoje manifestne (lažne) motive, kajti le to mu omogoča nadaljnje "builderske" perspektive.

Če se za trenutek izognemo optiki psihoanalize in hlinimo nevednost, lahko ta virtualni svet mišičnjakov asociativno povezujemo z mnogimi virtualnimi svetovi, ki se uprizarjajo v postmodernizmu. Nabrekli biceps in triceps, ki se nadaljujeta v sinergistično zatečenost mišic podlakti, nas nehote asociirata na Stelarcove uprizoritve tretje roke-proteze. Ta tretja roka pa seveda ni iz mišice in ni sama sebi namen, kot bi to lahko sklepali za mišice (roke) body-builderja. Pa vendarle imata mišičasta roka in Stelarcova tretja roka-proteza nekaj skupnega. Obe namreč dajeta asociativen vtis, da posedujeta moč. Koliko moči je dejansko v teh

rokah, je seveda vprašanje, ki pa nas v tem kontekstu niti ne zanima. Obe roki moči, ki jo eventualno posedujeta, ne rabita. Mišičnjakova roka bolj služi lepoti, Stelarcova pa prej čudenju v kontekstu umetnosti. Lahko bi rekli, da je na nek način tudi parodija na blišč in bedo hipertrofirane roke mišičnjaka, čeprav ni bila zato uprizorjena...

Hollywood ni zgubljal časa in jekleno roko (res da ne tretjo) takoj zavrnil v nekaj mesa in kožo in (zopet) preko Arnolda Schwarzeneggerja, med množico kruha in iger željnih gledalcev, iz skoraj golorokega vojščaka Connana (Rockyja, kick-boksarja...) ustvaril do zob oboroženega vojščaka Terminatorja I in II, pozneje tudi kiborga RoboCopa I, II, III... Skratka, Hollywood napihuje paradigmo jeklenega (moškega) telesa. Ko so hollywoodarji Arnolda Schwarzeneggerja pomanjkljivo oblečenega (seksualnega) Connana preoblekli v dejansko jeklenega Terminatorja, je bilo v trenutku izpostavljeno vprašanje seksualnega užitka. Medtem ko ekranizirano mišičasto moško telo predstavlja za moške objekt (sekundarne imaginarne) identifikacije, za ženske predstavlja oz. simbolizira seksualni fantazemski objekt, ki a priori obeta in zagotavlja seksualni užitek.³ Razliko med moškim in ženskim pogledom na mišičasto moško telo bi lahko poenostavili in sklepali, da se moški v ekraniziranem mišičnjaku gleda v ogledalu in se z junakom identificira, ženska pa se fantazmatsko (skozi pogled radikalne Drugosti) prestavi v vlogo seksualnega objekta gledajočega mišičnjaka, ki zanjo (prav tako kot ona zanj) predstavlja seksualni stroj-objekt. Paradoks prelevitve Arnolda Schwarzeneggerja iz Connana v Terminatorja izpostavlja dilemo:⁴ "Ali je Terminator še vedno za žensko obetajoči seksualni stroj-objekt?" Res je, da je Terminator skoraj neuničljiv stroj, toda ta stroj (tudi mimogrede) ni namenjen seksualnemu užitku (ženske). Ta stroj torej ni seksualni stroj-objekt, temveč samo stroj, ki "terminira" (ostale) samce, ki pa mu v nobenem primeru niso seksualni konkurenti. Glorifikacija torej ne more biti popolna, saj ni polno investirana. Terminator I poleg tega niti ni pozitiven junak, ni moralen (etičen, nadjazovski⁵), kot so npr. Superman, RoboCop, Batman... (Anti)junak je torej "bad guy". (Ta "napaka" je v Terminatorju II odpravljena). Terminator je le stroj, ki uboga ukaze nekoga (iz prihodnosti vzetega) drugega. Terminator je zgolj izvršilni stroj, ki "kastracijsko preti" in "kastrira", sam pa nikoli ni doživel kastracijske bojazni. To je stroj-imperativ, brez libida in (seksualne) želje. Je stroj, ki ne ljubi, nima strasti in (verjetno) ne koitira in ne uživa – zagotovo pa nima orgazmičnih sposobnosti. Je stroj brez želje. Terminator je poosebljena sugestija-ukaz nekoga tretjega. To je stroj, katerega privilegiran status v ženski želji je dvomljiv. Ženska želja je vedno v koridorju moškega. Ona (Ono) si vedno želi: "O, da bi moški nekaj z menoj

³ *Strukturno mesto naslovitve vprašanja seksualnega užitka je podzavest, bolje rečeno njen predzavestni del. Predpostavljamo lahko, da se v predzavesti izoblikujejo odgovori na vprašanja, ki niti niso direktno zastavljena. Vprašanja so vsekakor prej aluzija libidonožnega Omega.*

⁴ *Dilema zopet nastaja v podzavesti (predzavesti) in je tam na nek simboličen način tudi rešena.*

⁵ *"Nadjazovski" v tem primeru pomeni imeti ponotranjene moralne norme, ki so značilne samo za človeka. Biti "nadjazovski" pomeni odreči se instinktivnemu Onemu, sublimirati seksualno energijo, biti etičen, usmerjen k t.i. višjim ("duhovnim") ciljem...*

⁶ Ko govorimo o identifikaciji, je treba omeniti, da je le-ta lahko zavestna in oz. ali nezavedana. S teoretskega in psihoanalitskega vidika je seveda zanimivejša nezavedna identifikacija kot ego obrambni mehanizem. Treba pa je še poudariti, da je v tem spisu relevantna sekundarna imaginarna identifikacija (o primarni imaginarni identifikaciji s starši v tem spisu ne govorimo).

⁷ Nezavedne fantazije funkcionirajo bolj na nivoju indukcij kot na nivoju fantazije. V nezavednem je robot premeščen v seksualni objekt neglede na dilemo, ali robot zmore erekcijo oz. ali sploh poseduje falus. Podobnost med pravim moškim in robotom je pač popolna. Investicija v podobo robotiziranega mišičnjaka se odraža v ugodju ob gledanju te ekranizirane podobe.

počel!” Če to počne robot, predstavlja le nadomestek za moškega. Robot postane zgolj označevalec moškega, kar onemogoča investicijo psihične energije v koitus. Posledica je seveda zmanjšan užitek. Ženska kot deklica v svojem kastracijskem kompleksu namreč ni zavidala penis robotu, temveč moškemu.

V takšnih kontekstih se simptomatsko vselej izpostavlja vprašanje identifikacije.⁶ Ali gledalec sploh lahko investira svojo energijo v identifikacijo z robotom – objektom brez erekтивne potentnosti in brez orgazmične sposobnosti? Terminator je seveda vselej (parcialno) zanimiv za identifikacijo in to predvsem zato, ker poseduje nadčloveško moč, ki jo gledalec neodvisno od same potentnosti lahko povezuje s tisto “potentnostjo” (močjo), zaradi katere nosi vlogo objekta (imaginarne) identifikacije. V primerjavi s Terminatorjem so vsa telesa kar naenkrat postala hendikepirana – nemočna...

Vprašanje pa je, kako na takšnega aseksualnega, (verjetno) impotentnega robota-moškega gledajo gledalke – ženske... Če jim Nadjaz dovoljuje, v svojih zavestnih fantazijah moledujejo,⁷ ali ta človek-stroj tudi koitira – torej ali je potentno falusen? Ženska (in moški) v tej situaciji, če hoče (in njen libidonozni Ono to zagotovo hoče in ta zahteva je kot želja nezavedna), racionalizira ekraniziranega Terminatorja na dva načina: ali nazaj v človeka-igralca, Schwarzeneggerja, ki seveda premore potentnost, saj ni robot, temveč robota samo igra; ali pa v neuničljivo večno (železno) potentnega robota – zmožnega permanentne erekcije. S takšno libidonalno vodeno racionalizacijo je seveda rešeno vprašanje (ženskega) užitka in moške imaginarne identifikacije. Zavestna dilema impotentnega Terminatorja v teoretičnem diskurzu seveda obstaja. Nedvomno so se je zavedali tudi hollywoodarji, ko so v svojih virtualiziranih filmih ustvarjali nove hiperjunake. V filmu RoboCop je dilema seksualnosti še posebej izpostavljena. V kiborgu RoboCopu se (zaradi spominskih sledi v možganih umrlega policaja Alexa Murphija) pojavi vprašanje identitete. (Freudov) “Kdo sem?” ali “machine” (stroj) ali “human” (človek). Ko RoboCop vendarle nekaj “čuti” (ljubezen do svoje, sicer vdove žene) in jo naskrivaj opazuje, ga vsi skušajo prepričati, da je vendarle le stroj, ki ženski ne more nuditi tistega, kar ženska pričakuje od moškega – torej seksualne ljubezni...

Medtem, ko je RoboCop kiborg (nezmožen telesno seksualne ljubezni), pa so Spiderman, Superman in Batman ljudje, ki so vendarle sposobni ljubezni in seksualnosti. Vsi se le občasno podajajo v virtualne svetove, ki so medijsko delikatni ravno zaradi vprašanja (seksualnega) užitka. Verjetno so s tega vidika kot tržni artikel hollywoodarske in celotne ameriške industrije zanimivejše tiste virtualne figure, ki so v novih svetovih vsaj delno obdržale stik z življenjskim nevirtualiziranim in nesublimiranim užitkom.

Zanimivo je, da v hollywoodizaciji telesa žensko telo vendarle ostaja ženstveno žensko. Ženski kiborgi sicer lahko povsem normalno funkcionirajo v umetnosti, kjer jim že zgolj čudenje podeli mandat funkcioniranja. Povsem drugače pa je na TV ekranu in filmskem platnu. Žensko telo ni in nekako tudi ne more biti terminatorizirano...⁸ Medtem ko bi hollywoodskega junaka lahko tretirali kot nekakšnega športnika, saj navadno dejansko je športen in igra tudi takšno vlogo (izjeme seveda potrjujejo pravila – Woody Allen, Danny De Vito...), pa to ne bi mogli trditi za ženske. Te so načeloma vedno (obrazno in telesno) lepe in seksualno privlačne (vsaj tiste, s katerimi se ženske identificirajo). Hollywoodski in MTV-jevski, skratka ameriški model ženske ni mišičavost! Žensko terorizira manekenski tip lepote. Claudia Schiffer, Linda Evangelista, Naomi Campbell, Christy Turlington in kolegice z modnega sveta so tisti ideali, ki jim zavidajo in zato sledijo celo filmske in pop zvezde s Sharon Stone in Madonno na čelu. Če o sedemkratnem svetovnem prvaku v body-buildingu Arnoldu Schwarzeneggerju lahko govorimo, da se je z dokajšnjo lahkoto prebil v filmski svet ravno na račun svojega mišičastega telesa, pa to nikakor ne more uspeti ženski svetovni prvakinji v body-buildingu. Vrata v Hollywood so načeloma odprta predvsem lepoticam. Res je, da so delno pomembne tudi igralske sposobnosti. Toda (telesna in obrazna) lepota in seksualna izzivalnost je pri ženskem vstopu v Hollywood privilegirana. Ravno zato v virtualnem svetu (moških) hipertrofičnih mišic ženska ostaja ženska. Lahko bi rekli, da zgolj ženskost perpetuirajo moško (in žensko) pozornost. Glorifikacija manekenskega modela (a la miss sveta) lepe ženske večno ustoličuje v moški želji. Zato ženski body-building ni naletel na (tako) plodna tla, kot se je to zgodilo z moškim.

Iz ženskega body-buildinga se je v zadnjih letih razvila nekakšna "soft" različica – "miss fitness", v kateri je glorifikacija ženske lepote v klasičnem pomenu besede očitna. Res je, da so te ženske še vedno vezane na oblikovanje svojega telesa v fitness studijih (in na diete), toda v performansu svojega telesa tudi plešejo, aerobicirajo, gimnasticirajo in celo pred avditorijem in sodniki izpovejo svoj "lifestyle". Za razliko od body-builderk (mišičnjakinj) so te ženske ostale Ženske. Še več, s svojim "lifestyleom" in imidžem so postale oz. ostale seksualni objekt – objekt, vreden moške želje, pogleda halucinacije, fantazije in poželenja. Udeleženka na tekmovanju "miss fitness" namreč ne more zmagati, če ni obrazno in ne le telesno lepa (na body-builderskih tekmovanjih je obrazna lepota seveda nepomembna). "Miss fitness" je nekakšen kompromis med klasičnim izborom "miss" (npr. miss sveta), ki je delno odraz tako moške kot tudi ženske želje, in feminiziranih zahtev o ženskem dostojanstvu pri izboru. S tem je volk sit in koza cela.

⁸ Če bi se to zgodilo, bi bil to po vsej psihoanalitiški logiki neuspeh poskus maskulinizacije ženskega telesa.

Polemike o ženskem in moškem mišičastem telesu pa seveda ne moremo korektno izpeljati brez nekaterih diskurzov. Iz psihoanalitskih spoznanj lahko vemo, da se ženska kot objekt moške želje oblikuje po moški halucinaciji. Kljub temu, da je po Lacanu vstop simbolnega v realno radikalno kontingenčen, bo generaliziran ideal ženske načeloma vselej aludiral vitko žensko. Vitka ženska bo zato (poleg različnih diet) vedno rabila šport, ne pa tudi body-building. Zadnje zlo, ki si ga (normalno heteroseksualna) ženska želi, so seveda mišice in nanje vezana moč. Mišičasta (in fizično močna) ženska bo v končni fazi (tako kot debela ženska – beri ženska s široko medenico oz. veliko zadnjico) vedno diskreditirana v odnosu do nemišičaste (šibke) ženske. Ta teoretski radikalizem je posledica sprejema konceptualne analogije s procesom kreiranja sanj, ki ustoličuje proces zgoščevanja in premeščanja z investicijo psihične energije tudi v budnosti. Z določeno zanesljivostjo lahko trdimo, da generalno gledano body-builderka (mišičnjakinja) nikoli ne bo predstavljala ideal v moški želji kot objekt želje. To kategorično izolacijo lahko povežemo na dva načina. Prvič s simbolično kastracijsko pretnjo, ki jo moški nezavedno zazna oz. skozi nelagodje v zavesti tudi občuti, ko pred seboj zagleda preteč mišičasti konstrukt, posebljen v, sicer nefalusni, body-builderki. Drugič pa z moškim sadističnim karakterjem, v katerem je penis legitimni zastopnik moškega sadizma. Penis je tista primarna mišica, zaradi katere vse druge mišice skozi proces "bodybildiziranja" (mišičizacije) telesa sploh postanejo pomembne. Zadnje, kar si "penis" želi, je seveda ženska mišica na mestu manka (praznine) – na mestu vulve. To mu krati legitimno pravico do penetracije, defloracije in sadizma. Mazohistična ženska seveda ve (ta vednost pa je nezavedna), da ne sme posedovati (prevelikih) mišic, simbola moči, upora, potentnosti in erekcije. Žensko mišičevje penisu a priori krati sadistično kreditibilnost, ki je konstitutivni del moške želje. Zaradi diskreditacije legitimite iluzij o mogočnem penisu v moškem vzbudi nelagodje in odpor do mišičaste ženske, in ženska to sluti oz. ve.

Zaradi radikalne kontingenčnosti simbolnih procesov moramo seveda dopuščati možnost, da si nekateri (heteroseksualni) moški želijo imeti mišičast objekt ljubezni. In nekateri moški, še posebno body-builderji, seveda racionalizirajo žensko lepoto ravno v povezavi z "bodybuildizirano" (mišičizirano) žensko postavo. Žensk, katerih simbolni procesi evocirajo zgoščevanje in premeščanje s falozicijo lastnih telesnih mišic v smer hipertrofije, je seveda malo. Teoretično bi to bile predvsem homoseksualke (lezbijke) in biseksualke ter tiste ženske ("možače"), ki so svoj Ojdipov kompleks rešile z zgledovanjem po moških, biseksualke pa kljub temu niso postale. V koridor zgledovanja po moških vedenjskih algoritmi in zavidanju penisa gravitira tudi nezavedna želja po kastraciji moškega. Le-ta je ustoličena v pretečih ženskih telesnih mišicah in moči.

Privilegij vitke ženske v moški želji in diskreditacija mišičaste (in debele) ženske torej omogoča zaroko ženske s takšnim rekreativnim športom, ki posledično ne preti z mišičizacijo ženskega telesa...

Če se vrnemo k moškemu mišičastemu telesu, bi bilo vredno spregovoriti tudi o užitku oz. o ugodju, ki ga mišičnjak čuti, ko v ogledalu opazuje svoje velike, nabrekle mišice. Res je, da s svojim narcističnim ogledovanjem spominja na žensko (manekenko-lepotic), ki se ogleduje in se večno sprašuje, ali je ali ni (dovolj) lepa. Nikakor pa ne moremo fenomena body-buildinga povezovati zgolj s feminilnostjo moških vedenjskih vzorcev.

Gary Day⁹ razmišlja, da se danes ljudje nič več ne ukvarjajo z body-buildingom zaradi moči in samoobrambe, temveč da body-building danes pomeni precej več. Sami body-builderji pa se ne bi strinjali z Dayjevo ugotovitvijo, češ da je to "poklic" delavskega razreda. Dejansko se danes v fitness studijih pojavlja vse več intelektualcev. Za to seveda obstaja določena psihoanalitsko-sociološka razlaga. Medtem ko so "intelektualci" storili že skorajda vse, da so si ustvarili imidž "boljšega" (imajo dober socialni status), pa so (morda) hendikepirani ravno na področju telesa.

V tem trenutku se postavlja vprašanje simbolne identifikacije. V športu se ne zgodi ravno pogosto, da bi se statusno premožnejši sloji, kar intelektualci nedvomno so, ukvarjali s športnimi panogami, ki so karakteristične za socialno šibkejši sloj.¹⁰ Ravno to pa se je zgodilo pri body-buildingu. Intelektualci, ki nosijo avreolo boljšosti, niso povsem zadovoljni s svojo simbolno identifikacijo. Njihov hendikep je ravno telo, bodisi atrofirano ali zamaščeno, in body-building jim danes omogoča tudi dostop do lepega telesa, s čimer bo njihova simbolna funkcija za odtenek bolj seksualna. Ideja-iluzija oz. želja postati "subjekt, za katerega se predpostavlja, da ženski obeta užitek", je postala z body-buildingom uresničljiva. V bistvu gre za paradoks parcialnega prevzemanja atributa nekoga drugega, ki sicer nosi simbolno funkcijo slabšega – parcialno kastriranega... Vstop intelektualcev v body-building lahko pojasnimo tudi s tem, da je modeliranje mišičastega telesa vse bolj zapleten tehnološki proces, ki mu ni vsakdo kos. Prehrana teh "športnikov" je vse bolj zapletena, lahko bi rekli, da je postala prava mala znanost. Fitness klubi z dragimi trenažerji so prav tako postali shajališča finančno premožnejše populacije. Po drugi strani pa lahko rečemo, da se zopet lahko zahvalimo Ameriki, Hollywoodu in reklamni industriji, da je tudi moško telo seksualizirano kot žensko. Ženske ob reklamah, v katerih nastopajo na pol goli mišičnjaki, dobesedno vzdihujejo. Zato moški nimajo izbire. Podati se morajo v proces mešanja dveh ali večih simbolnih funkcij, ki rezultirajo preskok v neko tretjo simbolno identifikacijo. Njihov Jaz je soočen s pritiski libidonoznega Onega

⁹ Day G.: V razmislek: *bodybuilding in druge zadeve*, ČKZ, 1993, št. 162-163, str. 201-212.

¹⁰ *Sociologija športa pozna ravno obratne zakonitosti*. Npr.: *Ko je tenis predstavljal statusni simbol, so si nižji sloji nad vse prizadevali vstopiti v svet tenisa. V trenutku, ko jim je to začelo uspevati, so se višji sloji začeli preusmerjati v druge statusne športe (golf, konjeništvu, polo...)*.

¹¹ Day G.: V razmislek: *bodybuilding in druge zadeve*, ČKZ, 1993, št. 162-163, str. 201-212, 205.

¹² S. Freud: *Ženskost*, Delta 1-2 1995, str. 141.

¹³ V tem kontekstu se ne bomo spraševali o poreklu želje, Dileme, ali obstaja želja v čisti obliki (kar zagovarja lacanizem) ali ne, nas v tem trenutku ne zanima, saj govorimo o že interpretirani želji. Ravno zato rečemo, da je moška želja vezana na "početje z žensko" in ženska na "početje z moškim".

¹⁴ Primerjaj Slavoj Žižek: *Graf želje – Želja in krivda* (Društvo za teoretsko psihoanalizo), Analecta, Ljubljana, 1988, str. 125.

in reagira po stereotipni amerikanizirani paradigmi, ki je vezana ravno na to tretjo simbolno identifikacijo. Ni torej dovolj imeti denar, biti inženir, direktor, menedžer, profesor ali doktor, skratka ni dovolj *biti boljši od (vsakega) drugega* na intelektualnem področju. Ni dovolj biti "subjekt, za katerega se predpostavlja, da je boljši od drugega," oz. ni dovolj biti "subjekt, za katerega se predpostavlja, da je ženski v ponos"... Amerika je s Hollywoodom (v sinergiji s športom) svetu vsilila paradigmo mišičnjaka, ki z mišično močjo kastrira in ženski obeta seksualni užitek, in moškim ne preostane drugega, kot da to paradigmo sprejemajo. Res je, da je vdor simbolnega v Lacanovo realno radikalno kontingenčen, toda v tem družbenem trenutku se nahaja v hollywoodiziranem in "športiziranem" "mišičnem" koridorju, v katerem je kastracija konstitutivni element. Biti boljši, pomeni posedovati, poleg vseh prej omenjenih atributov boljšosti, tudi lepo, mišičasto telo, s katerim bo ženska zadovoljna v seksualnem smislu, in telo, ki bo v drugem moškem vzbudilo zavist. Lastnik mišičastega telesa ima idejo (včasih ideja ne preseže ravni iluzije), da ravno na račun telesa fascinira vsako žensko in si izbori privilegirano mesto v njeni seksualni fantaziji in želji. Ta ideja je sicer lahko zavestna, je pa tudi podzavestna, kar je za razumevanje diskurza še pomembnejše.

V tem družbenem trenutku večina moških posredno ali neposredno simbolizira šport v povezavi z boljšostjo in zmago, kar je v končni fazi vezano na kastracijo oz. Ojdipov kompleks. Day sicer ugotavlja, da body-building ni pravi šport.¹¹ Toda tudi v netekmovalnem body-buildingu je vedno prisotna tekma. Tekmovalnost je konstitutivno pravilo soočenja enega samca z drugim. Tekmujejo vsi živalski samci (za samico). Zakaj ne bi bil tudi človeški samec, ki ima v svojem nezavednem vžigosan tudi Ojdipov kompleks s kastracijsko bojaznijo, tekmovalen v t.i. neformalnem, sublimiranem smislu. Moška tekma je imperativ *par excellence*. Po Freudovem mnenju moški tekmovalnosti botruje t.i. "moški protest", ki se simptomatsko subvertira v vedenjske algoritme vsakega moškega. Moški bi torej bil po Freudovem mnenju tekmovalen tudi v primeru, ko ne bi za to tekmovalnost obstajali nobeni socialni vzroki, in ob tem pravi: "Moški ne morejo živeti s sebi enakimi..."¹² Ojdipov kompleks je markanten in se nikoli ne izteče (zatone, razplete) v dobesednem pomenu. Vedno namreč obstaja ženska (in drugi moški) in moška želja locirana v koridorju ženske.¹³ Lacanovski diskurz bi se v tem trenutku obrnil k očetu – tekmovalnost oz. zmagovanje kot želja po fascinaciji očetovega pogleda.¹⁴ V našem diskurzu pa bi se raje opredelili za fascinacijo vsakega seksualnega konkurenta in vsake ženske oz. objekta želje. Mišičnjak-samec vedno (na nezavednem nivoju, v primarnem procesu, v Lacanovem realnem) tekmuje z drugim samcem (očetom) in v ozadju vsake tekme na posreden

način stoji kastracija oz. Ženska. Zato lahko rečemo, da je tudi netekmovalni body-building šport, ker je prav tako tekmovalen, saj je, zaradi ustroja (moške) duševnosti, tekmovalno že samo življenje.

Ko je Fromm današnjega človeka (moškega) označil kot homo mackinus (in ne homo sexualis, kot je po Freudu oz. psihoanalizi kot diskurzu o vzroku edino logično), je seveda mislil njegov manifestni, lahko bi rekli imaginarni del (kamor bi lahko umestili tudi homo ludens, homo faber ali homo aestheticus...). Moški se danes (na videz) res bolj nagiba k strojem, športnim avtomobilom, motorjem, igri, delu, estetskim užitkom in virtualnim svetovom... Toda ta obrat (stran) od ženske je navidezen in v bistvu po eni strani predstavlja še en (obupen) poskus obrniti se k Ženski, po drugi strani pa (pravtako obupen) poskus sublimirati tisto seksualno energijo, ki nastaja zaradi želje, locirane v polju ženske. V tem trenutku seveda ne smemo ignorirati mogočega vprašanja: "Ali bom v življenju samo seksal ali bom delal še kaj drugega?" Upor proti seksualni želji je seveda možen, vendar nikakor ne moremo govoriti o permanentni ignoranci, ki jo režirata Nadjaz in Jaz. Upor je vedno začasen, sinergira pa z bolj ali manj seksualizirano sublimacijo. Vsako sublimiranje ima zaveznika v simbolnem polju (Freudovega primarnega procesa oz. Lacanove realnosti), ko subjekt v svojem nezavednem sebe identificira kot "subjekt, za katerega se predpostavlja, da je boljši, da je objekt (imaginarne) identifikacije, da je objekt fascinacije moškega in ženskega pogleda..." Ta simbolna identifikacija seveda lahko obvladuje nesublimirano seksualno željo. Vendar, "Ono vedno najde pot", kot je poudarjal Freud. Moška latentna želja je torej še vedno na nek način vezana na žensko kot univerzum. Spomnimo se Lacanovega "Che vuoi?"... Kaj hoče lastnik športnega avtomobila (namesto avtomobila seveda lahko vpišemo tudi mišice, motorične sposobnosti...) povedati s tem, ko vozi ta avto? "Voziš športni avto, toda kaj želiš s tem povedati?" ("Na kaj s tem opozarjaš?") Frommov športni avto ni športni avto v dobresednem pomenu, temveč je zastopnik, simbol in simptom *nečesa*. Ne moremo se zadovoljiti zgolj s tezo o statusnem simbolu oz. o simbolu boljšosti. Za to frazo se seveda skriva precej več. Skriva se *vrednost* v filozofskem pomenu besede – vrednost v razmerju do objekta želje: ŽENSKA. Skriva se nezavedna želja (v Lacanovem diskurzu bi rekli želja Drugega). In ta naj bi bila seksualna, saj se zanjo v končni fazi vedno skriva kastracija. V tej zvezi lahko oz. celo moramo špekulirati in zanemariti načelo kontingenčnosti "točke prešitja" v Lacanovem grafu želje, ter reči, da Frommov športni avto nadomešča oz. zastopa oz. simbolizira penis – torej je falus.

Če diskurz o mišičnjaku obrnemo v smeri želje, se seveda zopet lahko vprašamo, "Kaj mišičnjak s temi svojimi, ničemur

¹⁵ *Tukaj diskurz ne velja obrniti zgolj v smer Freudove interpretacije da Vincijeve Sv. Ane oz. Michelangelovega Mojzesa, ko umetnik nezavedno v svoje delo vtke nekaj, kar lahko poimenujemo projekcija nezavedne misli. V tem kontekstu želimo izpostaviti vzrok "bega" v umetnost. Zakaj se torej umetnik ukvarja z umetnostjo? Projekcija česa je to njegovo "ukvarjanje". Freud v tem kontekstu umetnika povezuje s seksualno frustracijo in sublimacijo seksualne energije... "Kultura je zgolj farsa, morbidni rezultat potlačene seksualnosti... To je prekletstvo usode, proti kateremu smo brez moči." - Glej. C. G. Jung: Spomini, sanje, misli, DZS, Ljubljana 1993, str. 164.*

¹⁶ *Želja in krivda (Društvo za teoretsko psihoanalizo), Analecta, Ljubljana 1988, Slavoj Žižek: Graf želje, str. 131.*

¹⁷ *Želja in krivda (Društvo za teoretsko psihoanalizo), Analecta, Ljubljana 1988, Slavoj Žižek: Graf želje, str. 134.*

¹⁸ *Želja in krivda (Društvo za teoretsko psihoanalizo), Analecta, Ljubljana 1988, Slavoj Žižek: Graf želje, str. 134.*

(razen izgledu) služočimi mišicami, želi povedati?" – "Na kaj nas želi opozoriti?" Današnji teror mišičastega telesa na manifestno-zavestnem nivoju sicer lahko povezujemo z idejo o človeku-moškem kot o homo musculusu. Toda na latentno-nezavednem nivoju človek-moški ostaja homo sexualis, saj tisto, kar prikrito sporoča s svojo telesno formo, aludira seksualnost, kastracijo, potentnost, falusnost... Mišice ne označujejo mišic, temveč označujejo boljšost – označujejo penis; so simptomatska nadomestna tvorba. Asociacije na lingvistično polemiko o razcepu med lokucijsko in ilokucijsko močjo izjave so v tem kontekstu očitne. Res, da tukaj ne govorimo o izjavah, temveč o vizualno-slikovnih podobah. Ne bomo torej rekli, da se na mesto onstran izjave umešča želja (želja Drugega), temveč se na mesto onstran videne fantazemske podobe (mišičastega telesa) umešča želja radikalne Drugosti. V tem trenutku ne bi kazalo obiti Freudove topike Jaz, Nadjaz, Ono. Skozi radikalno Drugost se namreč vedno v obliki simptoma prikaže libidonalno Ono. "Ono vedno najde pot..." Zato je želja Drugosti vedno tudi želja Onega.

Na mesto lingvistične izjave moramo v tem diskurzu nujno umestiti simptomatsko obnašanje mišičnjaka. Kaj nam hoče mišičnjak s svojim "lifestylom" in vsakodnevnim mučenjem povedati? Kaj nam v resnici želi sporočiti umetnik, ko trdi, da njegovo umetniško delo nekaj konkretnega sporoča?¹⁵ Kaj nam (v resnici) sporoča športnik, ko podira svetovne rekorde in premaguje svoje tekmece? S. Žižek pravi, da je fantazma konstrukt, ki zapolni praznino, zev želje Drugega; fantazmatski konstrukt izjave (mi pa dodajamo podobe, vedenja...) je način, kako se izognemo situaciji, ko Drugi od nas nekaj hoče, pa te želje Drugega ne moremo prevesti v pozitivno interpelacijo, v mandat, v poslanstvo, s katerim bi se lahko simbolno identificirali.¹⁶ Fantazma nastopi kot odgovor na "Che vuoi?", na nezanosno enigmo želje Drugega, manka v Drugem, hkrati pa je fantazma tista, ki tako rekoč daje koordinate našemu zelenju, ki konstituira okvir, znotraj katerega lahko sploh nekaj želimo. Sama (zavestna) želja je v bistvu obramba pred (nezavedno) željo. "Želja, strukturirana skozi fantazmo, je obramba pred (nezavedno) željo Drugega, pred to (čisto), trans-fantazemsko željo."¹⁸ Žižek sicer temu citatu v oklepaju dodaja: željo smrti v čistem stanju (čemur pa bi se v našem diskurzu izognili).

Kadar polemiziramo o psihoanalitskih vidikih nekega sociološkega dogajanja, se praviloma ne bi smeli izogniti diskurzu o investiciji psihične energije. Torej, da mišičnjak lahko s svojim telesom počne to, kar pač počne, mora od nekod prejemati psihično energijo, ki mu zagotavlja vsakodnevno dizajniranje, modeliranje in ogledovanje telesa. V tem trenutku smo vstopili v polje libidinalne ekonomije. Za tem, lahko bi rekli virtualnim

svetom hipertrofiranega moškega telesa, po vsej logiki stoji Freudov libido – natančneje rečeno sublimirani libido. Ta sublimacija pa tudi po deseksualizaciji na nek način ostane seksualna, kar je v procesu sublimiranja redkost. V tem primeru gre za sinergistično delovanje kar nekaj obrambnih mehanizmov (potlačitve, racionalizacije, sublimacije, premestitve, zgostitve, zanikanja, simbolizacije, kompenzacije...) Zato se ne bomo zadovoljili in bežno omenili, da nas (marsikoga) hipertrofirano mišičasto telo body-builderja (in mišičastega športnika, npr. dvigalca uteži, šprinterja, plavalca, telovadca...) asociira na erekcijsko potentnost penisa. V tem delu diskurza se velja oprijeti Freudovih procesov zgoščevanja in premeščanja, ki z investicijo psihične energije v primarnem procesu (v nezavednem), preko simbolizacije Lacanovemu realnemu, podelijo status, ki mu konstitutivno pripada. Imaginarna zavest (Jaz in Nadjaz) seveda o tej simbolizaciji ne ve nič. Mišičnjaka pogled (v ogledalu) na lastno telo fascinira. Neznansko mu godi "mišičasti oklep", ki mu podeli avreolo "boljšosti", "potentnosti", moči; podeli mu simbolno funkcijo – simbolno identifikacijo. Vprašanje, ki se samo postavlja, se glasi: "Za koga biti boljši, potentnejši, lepši, močnejši...?" Zagotovo ne zase (kot mnogi zavestno izjavljajo). Mišičnjak ni narcis v Freudovem pomenu besede. Ali je "teater" namenjen zgolj ženski kot seksualnemu objektu, ali to sodi kot opozorilo seksualnim konkurentom – drugim moškimi, ali pa je teater namenjen materi... ali celo očetu? Žižek pravi, da se za imaginarno identifikacijo skriva želja po fascinaciji očetovega pogleda...¹⁹ Kogarkoli bi mišičnjak že rad fasciniral (fasciniral pa bi vsekakor rad vse), to seveda stori skozi optiko lastnega Velikega Drugega. Lacanov Veliki Drugi seveda prebiva znotraj subjekta. Freudovo konceptualno polje pa se osredotoča na nezavednost z epicentrom v onojevskem libidu. Središčna točka fascinacije oz. moškega prizadevanja je vselej ženska – neglede na tezo, da je vsak moški lahko biseksualen. Ženska je konstitutivno vtkana tudi v učinek simbolne identifikacije. V nezavednem je namreč subjekt seksualiziran zaradi mega vplivov libidonoznih struktur v Onem. Subjektu je podeljena neka simbolna funkcija. V nelacanovskem psihoanalitskem jeziku bi lahko rekli, da je (*nezavedna*) indukcija subjekta v zvezi s samim seboj takšna, da se subjekt skozi to optiko vidi kot "subjekt, ki okolico opozarja kot na seksualno bitje s/z ...". Od imaginarne identifikacije smo torej prešli k simbolni identifikaciji, ki je (po Lacanu) identifikacija subjekta z neko označevalsko potezo v radikalni Drugosti, v Velikem Drugem – simbolni ureditvi. Ta poteza zastopa subjekt za nek drug označevalec – drugo osebo. "Mišičnjak" (kot subjekt, ki objektu želje – ženski obeta seksualni užitek) je torej tista konkretna upodobitev – poteza. Žižek v razpravi Graf želje pravi, da je to lahko tudi ime ali mandat, ki ga subjekt sprejme nase

¹⁹ *Želja in krivda (Društvo za teoretsko psihoanalizo), Analecta, Ljubljana 1988, Slavoj Žižek: Graf želje, str. 134.*

²⁰ *Želja in krivda (Društvo za teoretsko psihoanalizo), Analecta, Ljubljana 1988, Slavoj Žižek: Graf želje, str. 124.*

(“učitelj”, “gospodar”, “mož”, “žena”...;²⁰ mi pa ob mišičnjaka postavimo tudi (mišičastega) športnika, rockerja, filozofa, umetnika, intelektualca, v črno usnje oblečenega uniformiranca...).

Simbolna identifikacija (zavestna in nezavedna) pa ni edina identifikacija v subjektu. Poleg primarne Lacanove “realnosti” obstaja že omenjena zavestna, avtoprevaralna, iluzorna, sekundarna realnost – imaginacija. Imaginarna identifikacija je vrinjena identifikacija, ki v subjektu nastopa nekako “po vsej sili”, vendar je po svoje lažna in na nek način reševalna. Gre za razmerja imaginarnega Jaza do svoje podobe – do imaginarne identifikacije. V Lacanovem grafu želje govorimo o *učinku retroverzije*, saj se opira prav na imaginarno raven. Nosi ga že omenjena iluzija Jaza kot avtonomnega dejavnika, kot nosilca, ki je že od samega začetka navzoč kot iluzorni samodejni izvir svojih dejanj. To imaginarno samodoživljanje Jaza kot izvira svojih dejanj je za subjekt reševalno in predstavlja način subjektovega spregledanja o zaslepljenosti za svojo radikalno odvisnost od vsemogočne Drugosti – od simbolnega, čigar posledični učinek v resnici je. Odtujenost subjekta od imaginarnega Jaza vsekakor obstaja in je konstitutivna. Imaginarni Jaz se identificira s svojo imaginarno podobo (zaradi “zrcalnega stadija”).

Razcep in razlika med imaginarno in simbolno identifikacijo je nepremostljiva. Razkol med likom, v katerem se vidimo, in točko, od koder se gledamo, da smo si v tem liku všeč, je zopet konstitutiven. Razmerje med imaginarno in simbolno identifikacijo je (po J.-A. Millerju) razmerje med “konstituirajočo” in “konstituirano” identifikacijo. Imaginarna identifikacija je identifikacija s podobo, v kateri smo si všeč, z likom, ki predstavlja tisto, “kar bi radi bili” (npr. Terminator, RoboCop, Batman, Superman, Spiderman, Kickboxer...). Simbolna identifikacija pa je identifikacija s samim mestom, od koder se gledamo, da se vidimo v obliki, v kateri smo si všeč.

Današnji mladenič-moški ni le imaginarno in iluzorno postal Arnold Schwarzenegger (Sylvester Stallone, Jean Claude Van Dame, Bruce Lee...), sprejel je simbolno identifikacijo – postal je seksualni objekt, vreden ženskega poželenja. Morda je celo postal objekt (imaginarne) identifikacije za nekoga drugega. Simbolna identifikacija pa ni vezana zgolj na gledišče lastne radikalne Drugosti oz. gledanja na sebe kot na “subjekt, ki ... “. Mišičnjak je dejansko postal potencialni objekt moške (sekundarne imaginarne) identifikacije in ženskega poželenja. Podoba, ki vseskozi opozarja: “Poglejte me, tu sem, vreden sem vašega pogleda, fantazije, ljubezni in želje, vreden sem privilegijev. Tak sem, kot si me želite...” Ilokucijska moč vizualne podobe *ni* “glas vpijočega v puščavi”. Ženska, ki občuti ugodje ob pogledu na športnika (mišičnjaka), je v bistvu sprejela pogled mišičnjakove (šport-

nikove) radikalne Drugosti – sprejela je njegovo “etiketo”. Simbolna identifikacija si je v želji ženske²¹ izborila svoje mesto – svojo simbolno funkcijo. Mišičnjak ni Prešernov “*slep poet*”, ki se “*ukvarja*” z nepopularnim “*petjem*”, Slovenci mu namreč ne “*kažejo oslov*”, mišičnjaku (seksualna) “*sreča nikoli ne laže*”, mišičnjak “*dobro živi*”... (vprašanje pa je, kako bo umrl – posebno tisti, ki se baše s koncentriranimi proteini in anaboliki). Vizualni dražljaj (podoba mišičastega telesa) torej pri mnogih ženskah sproži neko investicijo psihične energije... Ugodje ob gledanju lepega mišičastega moškega telesa ženski omogočata ravno procesa zgoščevanja in premeščanja, ki to telo, te nabrekle, tonizirane, erektilirane in “velike” mišice na nek način faluizirata.

Ko je Freud v Analizi sanj (1899) predstavil dva temeljna procesa kreiranja latentnih sanj (zgoščevanje in premeščanje), je nakazal, da sta oba aktualna tudi v budnem stanju. Da so v neko senzorno predstavo vključene premestitve in zgostitve z investicijo psihične energije (v primarnem procesu), lahko sumimo, ko se stvari dogajajo z neverjetno živostjo, vzbujenostjo (ugodjem ali neugodjem) in afektom.²² In dojemanje lastnih mišic, trdosti, nabreklosti in toniziranosti (in ne samo mišic, temveč tudi moči) je za body-builderja (športnika) izjemen užitek (kot tudi za žensko s tovrstno simbolizacijo, ki je deležna pogledov na to mišičasto telo). Ogledevanje in tipanje teh svojih nabreklih, nadpovprečno velikih mišic neznansko godi. Tisti, ki imajo mišice res dobro razvite, bi se bili sposobni ogledovati in se tipati po več ur – in to tudi počnejo. Treba pa je še enkrat poudariti, da se za tem navidezno narcizmom vendarle na nek način skriva ženska. In ženske, ki gravitirajo k tosmerni simbolizaciji Lacanovega realnega, res padajo v seksualne ekstaze, če so vsaj na nek način (morda zgolj kot gledalke v erotičnih šovih) “deležne” teh mišic.

Pri fenomenu ugodja ob dojemanju lastnih mišic s strani moškega (in moških mišic s strani ženske) v Lacanovem jeziku govorimo o vstopu simbolnega v realno v neki “točki prešitja”, ki se nahaja v koridorju kastracije. Ne bi pa smeli preveč dobesedno razumevati Lacanovo poudarjanje naključnosti točke prešitja. Simbolizacija je res načeloma kontingenčna (poljubna in naključna), vendar pa v tem primeru povezave velikih, nabreklih, telesnih mišic asociativno lahko in moramo povezati z zastopnikom spolnega nagona, to je moškim spolnim organom – penisom... Zakonitosti zgoščevanja in premeščanja nas seveda na to opozarjajo. Podobno so razmišljali že antični filozofi. Artemidor je bil mnenja, da telesne mišice v sanjah ne predstavljajo mišic, temveč simbolizirajo penis...²³ Tako smo diskurz pripeljali oz. ga končno obrnili v smer Ojdipovega kompleksa in kastracije...

Falus kot večni krivec ženskega užitka si vendarle izbori mesto v primarnem procesu (Lacanovem realnem) ženske. Seveda pri

²¹ *Ne v želji vsake ženske - temveč le tiste, ki ima simbolni register v nezavednem kompatibiliziran s simbolno identifikacijo moških.*

²² *S. Freud: Tumačenje snova, Matica srbska, Beograd I. 1970, str. 309.*

²³ *Povzeto po M. Faucault: Zgodovina seksualnosti, str. 24, (Artemides: Ključ za razlago sanj).*

ženski ne moremo govoriti o generalizirani simbolični faloizaciji telesnih mišic. Kot je že bilo omenjeno, je simbolizacija realnega naključna, vendar so zastopniki spolnega nagona dokaj univerzalni. Moški spolni organ – penis – je v tem zastopstvu konstitutivno, lahko bi celo rekli arhetipsko, prisoten. V tem trenutku nas ne zanima, ali je težnja vsakega pripadnika rase homo sapiens po koitusnem orgazmu generično determinirana ali zgolj privzgojeno naučena kot stvar interpretacije želje. Lahko pa smo si enotni, da si tako moški kot ženska vzajemno želita stopiti v seksualni odnos z idejo, kronati ga s koitusnim orgazmom. Le-ta pa je konstitutivno vezan na moško erekcijsko potentnost. Zato lahko generaliziramo in rečemo, da vsak moški, ki občuti ugodje ob gledanju in občudovanju lastnih mišic, te svoje mišice s procesoma zgoščevanja in premeščanja ter z investicijo psihične energije simbolizira v falus. O izjemah niti ne bi mogli govoriti, saj so tisti moški, ki so indiferentni do svojih telesnih mišic in iz njih izhajajoče moči, s svojimi obrambnimi mehanizmi reinterpretirali nezavedne asociacijske procese. Teh izjem je spričo medijske hollywoodizacije in glorifikacije mišičastega oz. športnega telesa zelo malo.

Če v tem diskurzu teče beseda o mišičnjaku, pa seveda športniku ne smemo odvzeti podobne simbolne (identifikacije) funkcije, ki si jo je s težavo pridobil. Športnik (tisti, ki je okrašen s telesnimi mišicami in na njih vezano močjo) je v bistvu privilegirani seksualni objekt – tisti, ki igra vodilno vlogo v ženski želji in ki kot objekt ženski obeta užitek. Na tem mestu lahko ponovimo že izrečeno paradigmo, ki športnika mišičnjaka interpelira v *“subjekt, za katerega se predpostavlja, da zmore seksualno zadovoljiti (potešiti) žensko,”* oz. ga interpelira v *“subjekt, za katerega se predpostavlja, da dobro koitira”*; je *“subjekt, za katerega se predpostavlja, da je boljši od (vsakega) drugega.”* Športnik-tekmovalec ima v določenem simbolnem polju še večji privilegij v ženski želji kot body-builder. Športnik namreč lahko zmaguje in premaguje svoje (seksualne) tekmece formalno in neformalno. V psihoanalitskem žargonu bi lahko rekli, da športnik (bolj kot mišičasti body-builder) na simboličen način kastrira oz. kastracijsko preti, ker ima možnost formalne, splošno priznane, zmage. V body-buildingu pa slast zmage ni karakteristični atribut. Pri body-buildingu ne gre toliko za zmagovanje na tekmovanjih, temveč bolj za modeliranje in dizajniranje telesa. Body-builder ima zgolj idejo (iluzijo) o zmagi, za dejansko formalno priznano zmago pa je prikrajšan. Katero telo je lepše, bolj mišičasto in s tem (generalno) boljše, je namreč stvar interpretacije in subjektivne presoje oz. nezavednih indukcij v simbolnem registru. Zaradi obrambe nezavednega Jaza, imenovane racionalizacija, je seveda vsak zase zmagovalec – saj poseduje hipertrofirane mišice. In ravno (lastne) mišice so tiste,

ki tako godijo. Ko govorimo o narcističnem ogledovanju toniziranega ("erektiranega") telesa, s tem ne mislimo na klasičen freudovski način. Freudov narcizem je namreč patologija. Ko si body-builderji (športniki) ogledujejo svoje mišice, pri tem čutijo neko ugodje. Če so mišice trde in velike, so prav zadovoljni s svojim delom, čeprav ne popolnoma (vedno nekaj manjka). Psihoanalitska špekuliranja v trenutku obračajo diskurz k ženski. V mišičnjaku obstaja nezavedna (predzavestna) ideja, da bo ženska tista, ki bo zadovoljna z njegovim telesom. Mišičasto telo bo šele podelilo legitimiteto tistim sadističnim vzgibom, o katerih je Freud trdil, da obstajajo nekje v nezavednem vsakega moškega.

Če se vrnemo k ženski, lahko ponovimo, da je žensk, katerih vstop simbolnega v realno ni na asociacijsko logičnem mestu falusa in (zaradi določenih obrambnih mehanizmov) ne faloizirajo moških telesnih mišic investirano, verjetno nekaj več kot moških. Vendar če je telo dovolj mišičasto, sama faloizacija nobeni ženski ne uide. Vsaka ženska ne dvomi v obstoj penisa in ve za svoj manko. Zato ne moremo obiti dispozitiva, da so faloizirane fantazme tudi pri ženski konstitutivne. Zavestne negacije, ki se jih oklepa marsikatera ženska, so seveda irelevantne in povezane s cenzuro Nadjaza. Moško športno (mišičasto) telo ženske libidinozne strukture, izhajajoče iz Onega, a priori erotizirajo. Tej onojevski faloizaciji označevalske strukture se Nadjaz mnogokrat zoperstavi. Zato nezavedni Jaz evocira veliko svojih obrambnih mehanizmov, da lahko kompromitira težnje Onega s cenzuro Nadjaza. Zavestno doživljanje je v bistvu že razplet teh kompromitacij. Zato ne bi mogli trditi, da določene ženske (heteroseksualke) ne faloizirajo moških telesnih mišic.²⁴ Prej bi lahko rekli, da sta procesa zgoščevanja in premeščanja s strukturacijo simbolov vmesila še nekatere druge vsebine, do katere tisti subjekt nima afinitete. Kakšna je bila ta notranja kompromitacija, je odvisno od razmerja med investicijskimi in protiinvesticijskimi silami. Teh kompromitacijskih procesov pa ne moremo niti avtoanalitično proučevati. Opremo se lahko le na psihoanalitski diskurz. Ker pa je status nezavednega trhel, je psihoanaliza vedno vsaj delno vezana na špekulacije. Opozicija psihoanalitskemu diskurzu je zato konstitutivna, vezana pa je na cenzuro Nadjaza, ki ne trpi seksualnosti. Če ta diskurz o mišicah izpostavlja dispozitiv, mu je mogoče (z določenega racionaliziranega vidika) vselej oporekati. Vendar pa to še vseeno ne pomeni, da v tem diskurzu niso bile izrečene nekatere resnice v zvezi s telesnimi mišicami, športnim telesom in body-buildingom.

²⁴ Faloizacija biseksualnih in predvsem homoseksualnih žensk je seveda drugačna, kot faloizacija heteroseksualnih žensk.

²⁵ O tem zadnjem, o denarju, sicer še ni vredno soditi.

*"Ni slep, kdor se s športom ukvarja,
Kranjec oslov mu ne kaže;
športniku-mišičnjaku (seksualna) sreča nikoli ne laže,
on (dobro) živi in ne umrje brez d'narja."²⁵*